

פניני הפרשה

• יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים •

© נייד: 052-7654216 © כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. © דוא"ל: 7654216@gmail.com

חוב של כלום

כי תשה ברעך משאת מאומה לא תבוא אל ביתו לעבוט עבוטו - מפרש רש"י: "משאת מאומה. חוב של כלום". והדבר הוא פלא, הרי התורה אוסרת לקחת את העבוט בכל סכום, וכאן נראה שצמצמה התורה את הציווי רק על חוב קטן?

מיישב **החפץ חיים** בהקדים דברי רש"י בפרשת משפטים (שמות כ"ב כ"ה) לענין השבת העבוט שאומר הקב"ה "אם חבול תחבול שלמת רעך עד בא השמש תשיבנו לו", פירש רש"י: כפל לך בחבלה, עד כמה פעמים, אמר הקב"ה: כמה אתה חייב לי, והרי נפשך עולה אצלי כל אמש ואמש ונותנת דין ומתחייבת לפני, ואני מחזירה לך - אף אתה טול והשב, טול והשב. ע"כ. וידועים דברי הרמב"ם (מדע דעות פ"ז ה"ז) ראוי לו לאדם להיות מעביר על מדותיו על כל דברי העולם, שהכל אצל המבינים דברי הבל והבאי, ואין כדאי לנקום עליהם. עכ"ל. ועל כן ציוותה התורה "לא תקום ולא תטור את בני עמך" (ויקרא י"ט י"ח). ומעתה בא הכתוב להורות, שכל החובות ואף היותר גדולים שהאדם נושה בחבירו, הם בבחינת 'חוב של כלום' מול החובות שאדם חייב לבוראו, כי העולם כולו הוא של הבל והבאי, והוא מה שאמר הכתוב "כי תשה ברעך משאת מאומה", היינו החוב שאתה נושה בו הוא 'חוב של כלום' נגד מה שאתה חייב לי, ואף על פי כן אני מתנהג עמך ברחמים, אף אתה לא תבוא אל ביתו לעבוט עבוטו.

מסופר על תלמיד חכם שהיה מלמד בישיבה ויצא לגמלאות, ובא אליו תלמידו לשעבר ושאל אם הוא מכיר גמ"ח להלוואות כספיות. הפנה אותו לאיזה גמ"ח שהוא מכיר. הלך לאותו גמ"ח וביקש להלוות סכום גדול. ביקש בעל הגמ"ח המלצה, אמר לו "אתה יכול לברר עלי אצל הרב שלי מהישיבה". בירר אצלו, ואותו ת"ח אכן המליץ שהוא מכירו כאדם נאמן, ועל סמך זה נתן לו את ההלוואה. כשהגיע זמן הפרעון, הלווה טען שאין לו כסף ולא פרע את החוב. בא בעל הגמ"ח בטענה לממליץ שהוא גרם לו הפסד גדול. הממליץ טען להגנתו שהוא לא נתן ערבות, רק המליץ לפי ההיכרות שלו אם אותו לווה שהוא אדם נאמן.

בכל זאת, הממליץ לבו נקפו ופנה לגאון הרב שטיינמן זצ"ל בשאלה אם יש לו איזה חיוב. אמר לו הרב שמצד הדין אין לו שום חיוב, אבל לפני משורת הדין, תחשוב איזה סכום קטן אתה יכול לשלם כל חודש, עד שברבות השנים תשלם הכל, **וזה יהיה לך סגולה לאריכות ימים**. עשה היהודי כן ובמשך שנים רבות שילם בכל חודש חלק מהחוב. הפלא היה שאחרי התשלום האחרון הלך היהודי לעולמו, וכך התברר שמה שעשה לפני משורת הדין הציל את חייו.

במיעוט שחוק

פעם הגיע לעירו הגאון רבי ישועה בסיס זצ"ל חכם אחד שהתפאר בידיעותיו בחכמת הגלגול, והציע עצמו לכל דורש ומבקש לדעת את שורש גלגולו. לזה אמר כי הוא גלגול תרח, לשני פסק כי בא מגלגול זרח, והכל יצאו מלפניו בהתפעלות. הגיעו הדברים לאוזני רבי ישועה, שלח אחריו ושאלו: "ואני, גלגול של מי?". "גלגולו של דניאל איש חמודות אתה" שלף האיש ללא היסוס. "טעית!" השתיקו הגאון והעמידו על מקומו "על דניאל נאמר 'ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין' (דניאל יב, יג) - דניאל איננו חוזר בגלגול!..."

ע צ ה

טובה

כדי להקפיד על שינה בזמן, מומלץ לקבוע שעה קבועה לשינה.

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"דרכה של אשה להיות צנועה בבית, כמאמר הכתוב 'כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה', שזוכה לבנים כהנים גדולים שכתוב בהם 'ועשית משבצות זהב'". (מגיד חדשות ח"י עמ' תט"ז).

כי ימצא איש גונב נפש מאחיו וגו' ומת הגנב ההוא וגו' השמר בנגע הצרעת לשמר מאד וגו' (כ"ד פס' ז' וח') יש לפרש סמיכות הפסוקים ע"פ מה דאיתא בויקרא רבה (פ"ז פס' ה'): אר"י הלוי ב"ר שלום, על אחד עשר דברים הצרעת באה, ואחד מהם הוא על הגניבות. ע"ש. וזהו שסמך ענין הגניבות לצרעת, לרמוז להנ"ל [וכן סמך "ומת הגנב" ל"השמר בנגע הצרעת", לרמוז שהמצורע חשוב כמת, וכדאמר' בע"ז דף ה' ע"א]. (הרה"ג ר' רחביה חדוק שליט"א).

נקודת חן • עובדיה חן

ערים לסכנה הרוחנית?

כי ביטול השינה גורם לבלבול הדעת וחולשת הגוף, וממילא מגיעים לנפילות רוחניות, והעיקר בחיזוק הגוף היא השינה.

את הסוד הזה ידעו אנשי עמון ומואב. על מה שנזכר בפרשת כי תצא שעמון ומואב נענשו משום שלא קידמו את ישראל בלחם ובמים, שואל הרב כלי יקר (דברים כג, ה) וכי כל כך חמור הדבר שבגללו יש להרחיקם לגמרי מקהל ישראל עד עולם, והרי אפילו המצרים ששיעבדו את ישראל בפרך לא נאסרו אלא עד דור שלישי?

וביאר שמאחורי סירובם של עמון ומואב לבוא לקראת את ישראל בלחם ובמים, לא עמדה רק אכזריות או חוסר דרך ארץ, אלא עמדה כוונה נסתרת ונבזית לגרום להם לחטוא. הם ידעו שעם עי"ף ורעב מן הדרך - יאכל וישתה מכל מה שיוגש לו, ולא יבחין בין מותר לאסור, וכפי שאכן קרה, כמבואר במסכת סנהדרין (ק"ו ע"א) שהחטיאו אותם ביין נסך, בעבודה זרה ובזנות. "כי כל עי"ף ויגע לא יבקר בין אסור למותר ואוכל ושותה כל מה שנותנים לו. והקב"ה ידע כוונתם על זה האופן, על כן נתרחקו, לכך נאמר 'על דבר אשר לא קדמו', רצה לומר על אותו דבר נסתר אשר אליו כיוונו במה שלא קדמום".

מעתה, אדם שמבקש לזרז עצמו לישון בזמן ולהתעורר בזמן - יעורר את עצמו כי שינה בזמן אינה רק שמירה על בריאות, אלא קודם כל שמירה על הנשמה.

אחת ממחלות הדור הזה - היא השינה המאוחרת. רבים נוהגים להישאר ערים עד שעה מאוחרת, מה שגורר קימה מאוחרת, הפסד זמן תפלה, חוסר חיוניות במשך היום וסדר יום מבולבל. רק לפני עשור או שניים היתה זו תופעה נדירה, ודאי לא אצל אנשים מבוגרים ובעלי משפחות. כיום לצערנו התופעה פשטה, ויעידו על כך המניינים המאוחרים שצצים כפטריות אחרי הגשם.

אולם, עוד לפני הבעיה של הקימה המאוחרת - יש להיות עיר לבעיה משמעותית יותר.

אנשים נוטים לחשוב שעייפות משפיעה רק על המצב הגשמי והפיזי, אך יש לדעת כי היא משפיעה לא פחות גם על המצב הרוחני.

הזמן שבו יצרו של אדם מתגבר עליו ביותר - הוא בשעה שהוא עי"ף ולאה. על כך אפשר להמליץ את הפסוק: "וְאֵתָהּ עֵיפָּי וַיִּגַע - וְלֹא יָרָא אֱלֹהִים" (דברים כה, יח). כמעט כל הנפילות בעבודת ה', ובפרט בתחום הקדושה, מתרחשות בשעות דמדומים כאלה. אדם עי"ף נמצא בסוג של שכרות וערפול חושים - הבחירה ממנו והלאה, הוא מתקשה לשלוט על יצריו, אינו ערני דיו להתגבר על מכשולות, וממילא מתקבלת קרקע פוריה להיסחף אחרי דחפים - מבלי להיות עיר לכך.

לא לחנם מזהירה אותנו המשנה במסכת אבות (פרק ג' משנה ד'): "הנעור בלילה - הרי זה מתחייב בנפשו!". הגאון רבי יוסף משאש זצ"ל בספרו "נחלת אבות" (ח"ג עמ' 98) מביא על משנה זו פירוש בעל מסר נחוץ, שכוונת התנא להזהיר את האדם לא להישאר נעור בלילה יותר מדאי, אפילו כדי לעסוק בתורה,

עשרת הדברות - לרכישת שופר וניקיו

7. **שטיפה והדחה** - כדי לנקות שופר באופן שאיכותו תשמרו והצליל לא יפגע, תחילה יש לשפוך לתוכו מים חמים ומעט מי סבון כדי להוציא ממנו ריחות לא נעימים, לנער היטב עם המים והסבון, ומיד אחר כך לשטוף במים קרים. אחר כך לקחת מטלית מבד כותנה כשהיא טבולה באלכוהול או בערק ולהעביר אותה בתוך השופר מצד אל צד עד כמה שניתן. מרבית הלכלוך מצטבר בפיית השופר, ולעתים לא ניתן לנקותה עם המטלית, רק עם קיסם אוזניים טבול באלכוהול. לניקוי מקוצר, ניתן לשפוך מעט אלכוהול לפיית השופר, לסגור עם היד את השופר משני צדיו ולנער מספר פעמים (הניקוי ייעשה מספיק זמן לפני ר"ה, כדי שהשופר יספיק להתייבש).

8. **חומרים חריפים** - הימנע משטיפת השופר בחומץ מאכל, היות וריחו הקשה נשאר בפנים וקשה להיפטר ממנו. וכן אין לשטוף בכימיקלים כמו אקונומיקה וכדומה, היות ושכבותיו הפנימיות הספוגיות של השופר עלולות להתפורר. (מר שמעון קינן הי"ו).

9. **תפוח אדמה** - לסילוק ריח לא נעים מהשופר בלי להזדקק לנוזלים, ניתן להכניס חתיכת תפוח אדמה חי בצדו הרחב של השופר, לעטוף אותו בניילון נצמד למשך לילה שלם, והריח יעבור. (הרב צבי גריינימן שליט"א).

10. **בישום** - כדי לבשם את השופר, מומלץ לשים צפון הבדלה בתוך ארובת השופר לפני ראש השנה ולאחריו, או לשים בסמיכות לשופר שקית קפה פתוחה. לאחרונה ניתן להשיג בחנויות תשמישי קדושה תכשיר מיוחד "מנטרל ריח לשופר".

1. **הכשר** - ודא שיש לשופר שאתה רוכש כשרות מהודרת. בלי הכשר, אין בטחון שהשופר לא עבר תיקון או עיבוד שפוסל אותו.

2. **התאמה** - חפש שופר שמתאים לצורת ועובי השפתיים שלך, לעוצמת הנשיפה שלך ולצליל שאתה מחפש (בס, דק, עמוק וכו'). שופר שמתאים לתוקע אחד, לא בהכרח יתאים למשנהו. (מר שמעון קינן הי"ו בעל מפעל "קול שופר").

3. **סינון** - כדי למצוא בקלות שופר מתאים מתוך מבחר גדול, תקע תקיעה קלה בכל אחד מהשופרות, וכל שופר שנראה לך קל יחסית - הנח בצד לבדיקה חוזרת. לאחר המיון הראשוני, חזור לשופרות שבחרת ובדוק כל אחד בתקיעת תשר"ת. יש לסנן גם שופרות קטנים או בעלי פייה זעירה. (הרב יהודה לייב נחמנסון הי"ו).

4. **זווית שונה** - תוך כדי שאתה תוקע בשופרות לנסיון, נסה להטות את השופר לזוויות שונות. אם כל הטיה קטנה משנה את קולו באופן משמעותי - סימן שהשופר רגיש מדי, וקשה יהיה לתקוע בו שלושים קולות ברציפות. (הרב יהודה לייב נחמנסון הי"ו).

5. **שמיעה מהצד** - לפעמים שופר נשמע טוב לתוקע בו, אבל מצלצל צורם למי ששומע מבחוץ. לכן, תמיד כדאי להביא מישור שיאזין לך מהצד בזמן התקיעה - כדי לבדוק אם הצליל חד, נעים ו"מהדהד" היטב.

6. **עיקולי ושופרי** - כדאי לבחור בשופר בעל פיתול טבעי שנוח יותר לאחיזה. שופר ישר - נדרש לחץ מיותר כדי לאוחזו נכון.

הוא - היה אומר • ביאור אמדות והנהגות חז"ל על ידי הכרת אישיותם ואורה חייהם

אביי - האריך ימים

בגמרא בר"ה (ח"י ע"א) מובא שרבה ואביי (ולגרסת העין יעקב רבא ואביי) באו מבית עלי (שנגזר עליהם למות צעירים ב"מ), ורבה שעסק בתורה חי ארבעים שנה, ואילו אביי שעסק בתורה ובגמילות חסדים חי ששים שנה. בארים נסי קידושין (ל"ג ע"א) מצא מרן ראש הישיבה זצ"ל סיבה נוספת שבזכותה אביי האריך ימים, לפי המבואר שם בשם אביי שאם אדם מקיף ומסובב דרך אחרת כדי שלא יטרחו הציבור לעמוד לכבודו, זוכה להאריך ימים. ומבואר שם שכך היה אביי נוהג בעצמו.

אגב פרט מעניין, אביי ורבא למדו יחד כידוע, והיה נראה לכאורה שלא היה ביניהם פער גיל, אך בהגהה בספר "כתר תורה" (ערך אביי), העיר מרן שלפי גרסת העין יעקב הנ"ל נראה שאביי היה גדול מרבא למעלה מעשרים שנה, שהרי אביי חי ששים שנה ורבא חי ארבעים שנה, ומצינו שרבא חי אחרי אביי כמבואר בכתובות (דף ס"ה ע"א) ועוד. ע"ש.

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה

מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז זצוק"ל

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ד שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: איך ניתן ללמוד בריכוז כשיש יצר הרע שמביא כל מיני בלבולים בתוך הלימוד?
תשובה: להתפלל יפה בבוקר "שתצילנו מיצר הרע", וכן ביהי רצון שאומרים בסוף התפלה (אחר אלקי נצור) "ותצילנו מעין הרע ומיצר הרע ומלשון הרע".

שאלה: שמעתי באחד הכנסים שכת"ר אמר "אמונה באלוקים" בקו"ף. ורציתי לשאול מדוע יש צורך לשנות ולא להגות את השם כתקנו?
תשובה: כי זה לא מקובל. גם בספרי הבן איש חי כתוב אלקים בקו"ף (וראה בשו"ת תורה לשמה סימן תצ"ו). רק אם זה חלק מפסוק התירו את זה. [עיין באסף המזכיר ערך אלקים וערך שבח לאל].

שאלה: למה הקב"ה ברא חכמות חול (מתמטיקה ופיזיקה וכדומה), והאם יש ענין בלימודם?
תשובה: אתה רוצה שיברא בני אדם כמו יוסילי גולם? יש חכמה גדלה בבריאה. וכל מה שלומדים הוא כטיפה מן הים. אפשר ללמוד החכמות הנ"ל אחרי שילמד תורה כמו שצריך.
שאלה: מה דעתו של כת"ר לגבי הספר "יין לבנון" ולגבי מחברו ר' נפתלי הירץ וייזל? ראיתי שהדעות של לגביו ממש קיצוניים לשני הכיוונים - יש שמגדירים אותו ככופר ויש שמגדירים אותו כצדיק?
תשובה: הוא לא כופר, רק כתב שמצדד ללמוד לימודים אחרים חוץ מהתורה, ועל כן פסלו אותו חכמי דורו, אבל בשו"ת זרע אמת מתווכח אותו בכבוד וגם המלבי"ם בפירוש משלי מזכיר אותו.

שאלה: כאשר כותב הרמב"ם "יראה לי", האם רצונו לומר שזה חידוש שלו ואינו מוזכר בגאונים או בראשונים (כדוגמת הרי"ף), או שכוונתו שאין לדבריו מקור בדברי חז"ל אבל מוזכר בגאונים ובראשונים?
תשובה: אם היה מוזכר בספרי הגאונים והרי"ף, היה הרמב"ם כותב "הורו רבותי" או "הורו הגאונים". קרה פעם אחת שהרמב"ם (בהלכות שגגות פ"ז ה"ו) כתב "יראה לי" על דבר המפורש בגמרא (!), ונכדו אמר שאולי שכח המקור לפי שעה. ושגיאות מי יבין.

חידת השבוע

היכן מצינו בתנ"ך תיאור של אדם השוחה בים?

פתרון: "וַיִּפֹּרֶשׁ יָדָיו בְּקִרְבּוֹ פֶּאֶשֶׁר יִפְרֹשׁ הַשּׁוֹחָה לְשָׁחוֹת..." (ישעיה כה, יא).

נר ה' נשמת אדם

לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ אפרים בן מימיה פנינה ז"ל
לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רחל בת מוֹל ע"ה
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com